

Bulletin 10/91

ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD

O zodpovědnosti státu vůči vědě (ke 112. výročí narození A. Einsteina)

„Stát je pro lidi a nikoli lidé pro stát. O vědě lze říci totéž co o státu. To jsou stará hesla, ražená lidmi, kteří považují lidskou osobnost za největší lidskou hodnotu. Styděl bych se je opakovat, kdyby znovu a znovu neupadala v zapomenutí ... Za nejdůležitější úkol státu považuji chránit jednotlivce a umožňovat mu, aby se rozvíjel v tvůrčí osobnosti.“

A dále: „Všichni cítíme, že volná hra hospo-

dářských sil, nespořádaný a bezuzdny hon jedinců za majetkem a mocí už sám o sobě nevede ke snesitelnému řešení problémů. Je třeba jistého racionálního pořádku ve výrobě statků, v užívání pracovních sil a v rozdělování vyrobeného zboží, abychom zabránili hrozivému vyřazování cenných produktivních sil a ochuzování a zvlášlosti velkých skupin obyvatelstva“.

Ne, to není výnátek z projevu některého z na-

šich vedoucích politiků – bohužel. To jsou slova člověka, jehož 112. výročí narození jsme si nedávno připomnuli, slova Alberta Einsteina, pronesená před více jak půl stoletím. Nejsou dnes o nic méně aktuální. Naopak, protože význam tvůrčích osobnosti pro rozvoj moderní společnosti se mezičítím nesmírně zvýšil. Tvůrčí osobnosti, nositelé tvůrčího potenciálu zejména z řad pracovníků vědy a výzkumu, se stali zárukou ekonomického a tedy i politického úspěchu každé země. Hlavní komparativní výhodou z hlediska ekonomiky státu dnes už dávno nejsou jen přírodní zdroje, ale právě zdroje lidské, vše co jsou lidé schopni sami vytvořit. Lidské mozy jsou proto právem považovány za nejcennější kapitál. Je zřejmé, že jakýmkoliv jejich zanedbáním se stát nesmírně ochuzuje.

Podle mého názoru nám nehrozí největší nebezpečí z toho, že liberalizace cen byla provedena před demonopolizací a privatizací – to se může časem srovnat. Ani z toho, že se stále soustředujeme na to co bylo, a nikoliv na to, co bude nebo by mělo být – snad nás to za pár let přejde. Největší nebezpečí plyne z podcenění významu vzdělání a role vzdělaných a kvalifikovaných lidí pro budoucnost této země. To by byla fatální chyba, kterou by nebylo možné napravit ani za celou generaci. Tím, že bychom odsunuli vědu a výzkum jakoby na periferii společnosti, vypnuli bychom současně její motor.

Náš republiku se svým zřejmě už ne jen zdánlivým odklonem od vědy a výzkumu stavá v moderném světě jistou anomalií. Rozvinuté západní země vlnu odmítání vědy již překonaly, u nás se však nyní opožděně projevuje, podobně jako vlna sexu a násilí. To je jen jeden z momentů; samozřejmě převažují krátkozraké pojaté momenty ekonomické. Přitom tak jako moderní společnost se neobejde bez vlastní vědy a výzkumu, moderní výzkum zase není vůbec myslitelný bez podpory společnosti. Aby věda a výzkum mohly dobře fungovat, musí jejich potřebnost pocítovat nejen vědci, ale i politikové a celá veřejnost. Dosáhnout tohoto ideálního stavu vědomí vzájemné zodpovědnosti dnešním tempem by mohlo trvat léta. Mezitím by se mohlo stát, že již nebude co podporovat.

Sklízíme neblahou žen vulgarizace vědy a zneužívání výzkumu v nedávné minulosti. Čas se však kráti a nervozita vrůstá. Ještě stále jsme ale považováni za vysoko kulturní zemi, o práci našich vědců, o kvalifikaci našich lidí byl a je ve světě zájem – dosahují tam totiž většinou vynikajících výsledků. Potřebujeme je však doma, již jsme jich ztratili příliš mnoho! A proto musíme vytrvat. „Osud nás všech dnes závisí na našich mravních silách více než kdy dříve. Žádné poklady světa nám nemohou pomoci vpřed, jen příklad velkých a čistých osobnosti může vést k ušlechtilému chápání a činům“ – to také řekl Albert Einstein. Nechť právě jeho osobnost vždy zůstane takovým příkladem nejen pro pracovníky vědy, ale pro každého z nás.

Jiří Ullschmied

Založení Středoevropské univerzity v Praze

Středoevropská univerzita je zakládána v návaznosti na změny, které v nedávné době proběhly střední a východní Evropou. Myšlenka založit zcela novou mezinárodní vzdělávací a výzkumnou instituci byla podnícena potřebou lépe pochopit vlastní minulost a připravit se na řešení problémů spojených s podstatnými změnami ve společnosti a ekonomice, které nás čekají v budoucnosti. Přitom se této myšlence dostalo podporu od mnohých významných osobností Západu, které by rády co nejefektivněji přispěly k přenesení znalostí a metod výuky a výzkumu do této dlouhodobě intelektuálně uzavírané a izolované oblasti Evropy.

Konkrétní jednání o založení SEU v Československu se odvijí od iniciativy skupiny předních osobnosti školství, kultury a politiky z března a dubna 1990. Přes řadu začátečních obtíží se již na jaře 1990 podařilo získat souhlas vlád ČR, SR a ČSFR s navrženým postupem zakládání SEU a způsobem jejího financování a materiálního zabezpečení, Vláda ČR v květnu 1990 posoudila možnost zajistit pro SEU budovu v Praze, federální vláda tento záměr potvrdila a nová vláda ČR na svém prvním zasedání pověřila ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy koordinací činností směřujících k založení SEU v ČR. K tomu účelu byla zřízena Kancelář pro založení SEU v Praze. Na druhé straně se George Soros, filantropický podnikatel z USA, který podstatnou měrou napomohl otevření ztrnulých společenských systémů této oblasti intenzivnína daňci činností ve vědě, kultuře a sdělování informací, rozhodl tuto ideu finančně a organizačně podpořit příslibem 25 milionů dolarů do prvních pěti let existence a osobní stimulaci potřebných organizačních činností.

HLAVNÍ CÍLE SEU LZE SHRNUT DO NÁSLEDUJÍCÍCH BODŮ:

A. Připravit nové postupy pro výuku v těch oborech, které nejvíce utrpely ideologickou deformaci, izolaci a restrikci přístupu k informacím, jako jsou vědy o životním prostředí a společenské vědy, respektive teoretické a matematické metody tyto obory podporující.

B. Přispět k urychlení výchovy nových elitních složek společnosti.

C. Pozvednut obecnou úroveň výuky a metod používaných ve výuce a výzkumu na úroveň srovnatelnou s nejlepšími institucemi Západu.

D. Usnadnit spolupráci a porozumění mezi příslušníky různých národností a států střední a východní Evropy poskytnutím společného pracoviště se všeobecně přijatelným komunikačním jazykem, a tím přispět k urychlení integrace Evropy.

SEU by měla působit především v Polsku, Československu a Maďarsku, ale jedná se také o Jugoslávii, Rumunsku, Bulharsko a Albánii na jihu Evropy a pobaltské státy na jejím severu.

Vzhledem k tomu, jak málo času je k dispozici pro naléhavý úkol výchovy nové generace vzdělanců, je SEU koncipována jako instituce poskytující postgraduální vzdělání studentům pocházejícím zejména z uvedených zemí.

Přitom nelze zapomínat na bezpečí, že SEU může odcerpat talenty, a tich ochuzovat již bez tak dost výčerpáně intelektuální zdroje existujících vzdělávacích institucí. Proto si SEU klade za cíl existující vzdělávací systémy spíše obohatit než ochuzovat. Toho lze dosáhnout na příklad tím, že z prostředků SEU a za podporu jejich spolupracovníků budou podporovány výukové a výzkumné činnosti na existujících vysokých školách v této oblasti.

SEU bude rozvíjet svoji vlastní činnost z několika center. Vedle sekce v Praze se vytváří sekce v Bratislavě, v Budapešti a s řadou institucí se jedná o statut přidružení, který jim zachová samostatnost, co do plánů výuky a financování, ale zároveň jim poskytne možnost sdílet prostory, knihovny, výpočetní techniku a také profesory zvané z významných pracovišť Evropy a severní Ameriky.

Jednotlivé obory, v nichž bude SEU aktivně působit, budou řízeny mezinárodním týmem odborníků vybíraných na základě jejich akademické zdatnosti.

Činnosti organizované SEU v počátečním období budou následující:

1. Externí výcvikový program spočívající v hmotné a personální podpoře takových programů jiných výzavných institucí, jejichž cílem bude příprava studentů nejvyšších ročníků a absolventů pro další studium na vysokých školách Západu. Tento program řídí prof. Z. Pelczynski z Oxfordské univerzity ve spolupráci s americkými kolegy. V současné době probíhá průzkum potřeb a možnosti této formy spolupráce SEU

s ostatními vysokými školami v uvedených zemích. Role SEU je zde v podstatě omezena na poskytování grantů.

2. Program výzkumných grantů spočívá v tom, že SEU poskytne placené pracovní pobory pro vedoucí a účastníky výzkumných programů orientovaných na konkrétní problémy oblasti. Spolupracovníci SEU, vybrani náročným konkursním řízením za účasti západních i místních odborníků budou i nadále pracovat u svých institucí, ale jejich platy a výdaje na výzkum budou hrazeny z prostředků SEU. Výsledky své práce budou prezentovat nejprve na seminářích a konferencích organizovaných SEU a za tím účelem bude od nich vyžadováno, aby strávili až 6 týdnů ročně v jednom z center SEU.

3. Škola společenských věd bude mít oporu zejména v pražské sekci a soustředit se na politiku a sociologii, historii, právo, umění a literaturu a na ekonomiku. Nejprve budou sestaveny a otestovány nové výukové plány, použitelné i mimo SEU. Ze série seminářů se postupně vytvoří celoroční kurs, který se stane součástí minimálně jednorocního následného postgraduálního studia ukončeného ziskáním doktorské hodnosti na některé západní nebo místní vysoké škole. Již nyní jsou dohodnuté podobné vazby s univerzitami v Oxfordu a Manchesteru v Anglii, Leuven v Belgii, John Hopkins, Columbia, Indiana ve Spojených státech a o zajištění dalších vazeb se intenzivně jedná. V úvahu připadá rovněž vydání osvědčení o absolvování výuky na SEU.

4. Škola pro vědy o životním prostředí se bude realizovat zejména s podporou sekci v Budapešti a Bratislavě, ale i pražská sekce se na jejich činnostech bude podílet. Činnost této školy bude zahájena osmitydenním letním intenzivním kursem spojeným s exkurzí do oblasti severních Čech, Polska, východního Německa, severní Moravy a Slovenska, kde je nejvíce poškozováno životní prostředí. Ze 60 účastníků kursu bude přibližně polovina vybrána k dalšímu studiu na Univerzitě v Manchesteru nebo po udělení stipendia k jednorocnímu pobytu na pracovišti některého z mezinárodního týmu profesorů SEU. Přitom se předpokládá, že téma práce bude spojeno s řešením akutních problémů životního prostředí ve střední a východní Evropě.

SEU je zřízena Plánovacím výborem, v jehož čele je pan George Soros a který je tvoren vedoucimi jednotlivých řídících výborů pro sledování obory a dalšími osobnostmi mezinárodní akademické obce. Pro příběžné řízení přípravy akademických činností SEU byl v říjnu 1990 v Oxfordu ustaven tříčlenný Výkonný výbor. Jeho členy jsou Dr. Jiří Musil, ředitel Sociologického ústavu ČSAV v Praze, Dr. Ladislav Čerych, European Institute for Educational and Social Policy v Paříži a Dr. William Newton-Smith, Prefectus Of Holywell Manor na univerzitě v Oxfordu.

Pražská sekce SEU bude užívat budovu na Olšanském náměstí v Praze 3. Jde o první část komplexu původně projektovaného jako víceúčelová budova od borových sázav. Kancelář pro založení SEU v Praze projednala s nástupnickými organizacemi odborů podmínky pronájmu a zabezpečila podstatnou část této budovy pro potřeby SOU smlouvou o pronájmu na 7 let a zajištěním celé řady úprav jejího vnitřního provedení a výbavení.

Financování pražské sekce SEU je zabezpečeno v současné době ze dvou zdrojů. Open Society Fund, Inc. reprezentující George Sorose kryje rozpočet na dobyvání budovy na veškeré akademické činnosti sekce, zejména na cestovní a pobytové výlohy spojené se zvániem zahraničních profesorů, se stipendií pro studenty a s pořízením výpočetní techniky a pražské knihovny SEU. Tyto výlohy dosáhnuv v roce 1991 cca 2,1 milionů dolarů, tedy cca 60 milionů Kčs. Z rozpočtu schváleného ČNR bude z původně určené částky 36 milionů Kčs čerpáno na pokrytí nájemného za budovu, platy místních zaměstnanců a výlohy spojené s provozem a výukou cca 29 milionů Kčs. Vzhledem k tomu, že budova má velkou ubytovací kapacitu vhodnou zejména pro akademickou obec, předpokládáme, že cca 10 milionů Kčs bude do rozpočtu v průběhu roku postupně vráceno.

Pražská sekce SEU bude v roce 1991 organizovat řadu akcí, z nichž nejdůležitější jsou:

- Výzkumný program o privatizaci ve střední Evropě, organizovaný prof. R. Frydmanem z Kodaňské univerzity.

- Kurs manažerů sdělovacích prostředků, organizovaný spolu s Cox Center, USA a Mezinárodní federací vydavatelů novin (8.–12. dubna, cca 150 účastníků).

Kurs „Společenské vědy a proces politických a ekonomických změn ve střední Evropě“, organizovaný jako serie přednášek (27. května – 7. června, cca 50 účastníků).

- Kurs „Tržní ekonomika pro východní Evropu“, pořádaný spolu s Karlovou Univerzitou a Světovou bankou (11. května – 22. června, cca 50 účastníků).

- Úvodní část semináře o životním prostředí (červen, červenec, cca 80 účastníků).

- Seminář „Formální výpočty v lingvistice“, pořádaný spolu s Akademii věd (8.–21. července, cca 50 účastníků).

- Sociologický seminář organizovaný společně s Univerzitou v Amsterodamu (5.–16. srpna, cca 100 účastníků).

- Seminář „Exilová literatura“ (19.–30. srpna, cca 40 účastníků).

- Seminář „Židovská literatura“ (20.–26. října, cca 40 účastníků).

Každá z těchto akcí SEU bude samostatně inzerována ve sdělovacích prostředcích a ostatními dostupnými cestami a s využitím nadací založených nebo podporovaných G. Sorose v zemích střední a východní Evropy. Výběr profesorů a pomocných učitelů bude podřízen schválení mezinárodním plánovacím výborem, který by měl být posléze nahrazen voleným akademickým senátem SEU. Pro studenty SEU se počítá s pobytovými stipendiemi, případně s příjmkami na krytí výloh spojených se studiem.

Spolu s pracovištěm SEU pro ekonomiku, sociologii, politologii, umění a literaturu bude v budově SEU několik dalších institucí majících statut přidružených k SEU.

Jedná se především o

- Centrum pro postgraduální vzdělávací a ekonomický výzkum (CÉRGÉ) při fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy (3. letní postgraduální studium ekonomie pro cca 80 studentů, od jara 1991 v přípravné fázi, od září 1991 první studijní rok).

- Ústav teoretických studií Karlovy Univerzity.

- Satelitní třída ekonomie a manažerství – projekt Lehigh University v Bethelemu, VA, USA a Univerzity Karlovy a SEU, zajišťovaný satelitním přenosem relací mezi lektory v USA a posluchači v Praze po 20 hodin týdně.

- Laboratoř výpočetní techniky Československé nadace Charity 77 určená ke stimulaci využívání pokročilé výpočetní techniky, k řešení vědeckých problémů a podporu vzdělávání v přírodních vědách, vědách o člověku a nových metodách pokročilého programování a v umělé inteligenci.

- Škola akademické angličtiny organizovaná společně s Bell Educational Trust, Cambridge, Anglie.

- Výzkumná a výchovná středisko sdělovacích prostředků, plánované od září ve spolupráci s Gannet Foundation, USA.

- Dokumentační středisko současněho výtvarného umění střední Evropy, zakládané společně s Nadací středoevropského umění paní Medy Mládeč a pana George Sorose.

Všechny tyto instituce budou sdílet nejen prostory budovy na Olšanském náměstí, ale také tam situovanou knihovnu SEU a výkonnou výpočetní techniku propojenou do lokální sítě a umožňující i přístup do mezinárodních datových a počítačových sítí. Služby knihovny, satelitní třídy, výpočetních systémů a výuka angličtiny budou poskytovány jiným vysokým školám za výhodných podmínek a sloužit priměrně i širší veřejnosti.

Dalším krokem plánovaným při zakládání SEU by mělo být vytvoření České nadace Středoevropské univerzity, která by soustředila jak prostředky od Open Society Fund, Inc., tak od našeho státu, jakož i od ostatních předpokládaných přispěvovatelů a spravovala jejich využívání k danému účelu. O souhlas s čestným předsednictvím správní rady této nadace byl požádán pan prezident Václav Havel v souladu s příslibem, který dal panu Sorosevi při jeho návštěvě v Praze v květnu 1990 v přítomnosti premiéra Petra Pitharta, zástupce Nadace Charity 77 a jiných hostů. Tato nadace bude kontrolovat činnost SEU a informovat veřejnost o využívání prostředků pro SEU získaných prostřednictvím pravidelných zpráv.

Věřím, že myšlenka SEU bude podpořena všemi vysokými školami v České republice, neboť bez toho by ztrácela smysl.

Ing. Petr Pajáš, ředitel
Kanceláře pro založení Středoevropské univerzity v Praze
Hellichova 1,
118 01 Praha 001, box 63
tel.: (42-2) 54 76 91, 54 78 44 ext. 341 fax: (42-2) 54 76 91

Vztah umělecké a vědecké životní praxe

„V každém případě ty, již si vnitřně prospívají, pokládám víc za našince. Ty, které jsem nikdy nepřistihl při vnitřním prospívání, pokládám za zvláštní druh neznámé biologie.“
(M. Holub, K principu rolničky,
Praha, 1987)

13. března t.r. se konal v Ústavu fyzikální chemie a elektrochemie J. Heyrovského již druhý z řady plánovaných interdisciplinárních seminářů, tentokrát na téma VZTAH UMĚLECKÉ A VĚDECKÉ ŽIVOTNÍ PRAXE. Hlavní slovo patřilo hostu z Institutu klinické a epidemiologické medicíny – spisovateli MUDr. Miroslavu Holubovi, DrSc. Hned úvodem upozornil, že pro umělce neznamená kombinace spisovatel – vědec nic příliš neobvyklého, ve Spojených státech existuje dokonce Americká asociace lékařů – básníků, kdežto vědecká obec přistupuje k tomuto spojení s jistým odstupem, či s rozpaky, jakoby umělecká praxe mohla zpochybňovat vědecké výsledky. Kde je vlastně zakódován rozdíl mezi vědou a umění? Na tomto místě M. Holub uvedl několik nekonvenčních hledisek – pro vědeckou práci je elementární profesionální přístup „toto je zajímavé, proto se tím budeme zabývat“, kdežto umělecký přístup vychází z teze „já jsem zajímavý, jsem svým vlastním subjektem“. Přijmemeli toto jasné vymezení, zjistíme, že popsaný „umělecký subjektivismus“ existuje i ve vědě, všichni znají přívržence určitého myšlení, egocentrické reakce, které mohou ústít až v aversi vůči kolegům. U podobných netolerantních vědeckých pracovníků lze hovořit o kontaminaci uměním bez umění. Naopak i umělci často reagují „vědecky“ – např. na negativní recenze – tam už nikdy nic

nepošlu. Přesto je vědec k předmětu bádání zjevně tolerantní, na rozdíl od umělce, který musí být vypojit subjektivní, aby si udržel sám sebe. Stává se, že umění přináší prvky pravdy, v těchto případech supluje vědu.

Pravdivě, leč nepříliš lichotivě, zazněla poznámka na adresu humanitních oborů, které více prostoru věnují v přednáškách obhájení metodologie než vlastním získaným poznatkům. Dále se projevuje snaha aplikovat metody „tvrdších věd“ na „vědy měkké“. Dokonce i u parapsychologie se dnes hovoří o vědecké metodologii místo o dosažených výsledcích. Nejen humanitní vědy, ale i přírodní vědy mají často tzv. fyzikální komplex, který dává vzniknout nesmyslům.

Vztah vědy a umění se stává vnitřně protikladný deformací společnosti.

Velmi zajímavý výklad dr. Holuba se stal východiskem k diskusi, která nepochybňovala splnila záměr pořadatele. Přítomní, vedle dr. Holuba např. prof. Wichterle, dr. Herman, dr. Knor, psycholožka dr. Kotáková, dr. Zahradník i další, jejichž jména se mi, bohužel, nepodařilo zachytit, se zamýšleli nad opakovatelností či jedinečností vědecké a umělecké práce (do relací se dostávala díla takových veličin, jakými byly Beethoven a Einstein), uvažovali o otázkách srovnatelnosti či nesrovnatelnosti vědecké kritiky. Zazněly názory na manýrismus v umění i ve vědě, na jazyk umění, který do sebe podvědomě absorbuje výsledky vědeckého poznání. Padla i otázka objektivního hlediska umění, hranice mezi náhodně vzniklým, esteticky působícím artefaktem a uvědomělým uměleckým činem, možnost jejich rozpoznatelnosti.

Jeden z posledních příspěvků do diskuse – výklad dr. Kůrkové o fraktálech by si byl nepochybňoval zasloužil vlastní přednášku, protože otevíral další široké

a dnes velmi aktuální téma. Chaotické dynamické systémy, soběpodobné počítačové množiny se na promítacích plátna proměňovaly v krásné abstraktní obrazy a romantické krajiny. Nebýt lidského prvku, bez něhož by tato nádherná výtvarná díla při sebelepší počítačové vybavenosti nemohla přece jen vzniknout, muselo by člověka, který se šťastně rozloučil s matematikou na střední škole, trochu zamrazit při pomyslení, že nejpříjemější grafikou je rovnice $x^3 - 1 = 0$.

V závěru příjemného středečního setkání se všichni přítomní shodli s dr. Ullschmidem jednoznačně na tom, že každý člověk ve svém životě hledá a touží stejnou měrou po kráse i po poznání.

Nezbývá než poděkovat pořadateli – dr. Zahradníkovi – za skvělou myšlenku, která přivedla osobnosti různých oborů do jeho ústavu. Je možné trochu zatajovat, že seminář mají tak malou publiku, a proto se mezi přítomnými neobjevili i další osobnosti, které by měly k tématu mnoho co říct, jen namátkou mne napadá dr. Rejchrtová – vědecká pracovnice Historického ústavu, jejíž výstavy půvabných obrazů jsme mohli vidět i na půdě Akademie (ve výstavní síni Ústavu makromolekulární chemie a v Emauzích), nebo dr. Hladký z Fyzikálního ústavu, který vytváří velmi zajímavé objekty ze skla v kombinaci s jinými materiály a jehož několik kreseb lze vidět v prvním patře budovy Úřadu prezidia.

„... a elektronový mikroskopik rolničkou potrásl a ozval se sladký, teninký, lahoodný hlásek, jemný stříbrný smích ve velké tůni temnoty ... Pak promluvil o způsobu rolniček a technice zvonění rolničkami a pak všichni kolem dokola zvonili předmětnou rolničkou. Vice nic.“ (M. Holub, c.p., s. 192)

Alena Mišková

Sociálně ekonomický ústav ČSAV k aktuálním problémům české společnosti

SEÚ ČSAV v Ústí na Labem spolu s ústeckým Domem techniky uspořádá dva semináře k problémům, které lze bez nadšásky označit jako stále otevřené výměnné názory a diskusi mezi praktiky a vědeckými pracovníky.

První seminář je svoláván na 21.–22. květen 1991 a jeho tématické zaměření je obsaženo již v názvu „**Jsou obce odpovědné za svůj rozvoj?**“

Jde o problematiku, která je nyní jak v České národní radě, tak v tisku živě diskutována v kontextu přípravy zákona o majetku obcí, při formulaci zásad a instrumentů politiky regionální i komunální.

Tento seminář je určen nově zvoleným členům zastupitelstev měst a obcí a dále pracovníkům státních orgánů a odborných organizací, kteří se zabývají problematikou měst a obcí.

Odborný program počítá s tím, že budou předneseny tato téma, která zároveň vymezí obsah diskuze:

- regionální politika české vlády, její cíle a nástroje
- k vývoji administrativního členění českého státu a kategorizaci jeho obcí (včetně kritického zhodnocení instituce tzv. střediskové obce)
- technicko-ekonomický rozbor funkce města (obce), praktické zkušenosti a závěry z dosud provedených rozborů. Využití rozboru při sestavě rozpočtu

města (obce) a formulaci koncepce jejího rozvoje – jak hospodaří a připravují svůj rozvoj obce v SRN

– specifika obcí a měst z pohraničních oblastí v procesu evropské integrace.

Přednášet budou vědecká a odborná pracovnice Ministerstva hospodářské politiky a rozvoje ČR, ze Svazu měst a obcí, SEÚ ČSAV a ze sdružení EUREG e. V. (Stuttgart, SRN).

Druhý seminář, nazvaný „**Severočesi bez práce?**“ se bude konat 20. června 1991. Jeho cílem je seznámit účastníky s poznatků z analýzy současného stavu zaměstnanosti v severočeském regionu, jeho příčin a dlouhodobých trendů s také projednat aktuální problémy dalšího rozvoje zaměstnanosti v tomto regionu (struktura pracovních příležitostí, podnikatelská a investiční atraktivnost prostředí, struktura pracovních sil a systém rekvalifikace, možné důsledky lokální nezaměstnanosti a jejich regulace atd.). Uvedené problémy budou též pojednány z hlediska jejich celopolečenských souvislostí a konfrontovány se zahraničními zkušenostmi z řešení podobných situací (zejména v SRN a na území bývalé NDR).

Seminář je určen celé zainteresované veřejnosti, zejména pak pracovníkům v oblasti výzkumu, školství, služeb zaměstnanosti, podnikové a podnikatelské sféry.

Předpokládané okruhy přednášek i diskusních příspěvků:

- zaměstnanost: národní hospodářský pohled na devadesátá léta
- směry a problémy restrukturizace ekonomiky severních Čech
- stav a vývoj nabídky pracovních sil v severočeském regionu
- problémy revalidace a předpoklady jejich koncepčního řešení
- problematika zaměstnanosti v kontextu transformace ekonomiky východního Německa.

Přednášejícími budou zde specialisté z Prognostického ústavu ČSAV, SEÚ ČSAV a ze sdružení EUREG e. V. (Stuttgart, SRN).

K oběma seminářům budou předem vydány sborníky, obsahující podstatné pasáže a závěry z plánovaných sdělení (referátů).

Další, podrobnější informace o těchto seminářích, jakož i příhlášky poskytnuté zájemcům: Dům techniky ČSVTS, Ing. Jana Lánová – Dana Vavříková, Veleslavínova 14, 400 11 Ústí nad Labem, telefony: (047) 429 69, (047) 422 47.

J. Zahálka, M. Farský
SEÚ ČSAV, Ústí nad Labem

Věc: SPISOVÁ SLUŽBA – rehabilitace

Jednou z mnoha oblastí postižených propadem lehkým až na dno neprofesionality je oblast inteligentního a rychlého administrování. Úkoly tzv. spisové služby, začínající příjemem „pošty“, pokračující její evidencí, ukládáním a končící výběrem (skartacím řízením), jsou základem chodu jakéhokoliv řízení a správy.

V oblasti celé ČSAV dosud stále platí vzorový spisový řád pracovišť ČSAV z r. 1972. Pro letošní rok se chystá jeho novelizace. Protože základní definice spisového pořádku se nezměnila a nezměnilo se ani základní poslání ústavů Akademie, měla by novela

systémem „nehodí se škrtně“ vynechat jména již nepotřebných typů písemnosti a naopak volná místa doplnit o nové typy. Konečně bude úkolem novely vztít se na vědomí průnik techniky do akademické administrativy.

Prvním a základním cílem spisového řádu bylo a bude navrhnut všem pracovištěm jasné a racionalní pravidla pro práci s písemnostmi. Dodržování těchto pravidel má šetrít čas, peníze i dobré pracovní klima. Až v druhé řadě sledují spisový řád a plán ochrany (= zachování a evidenci) takových písemností (nebo jiných nosičů informací), které jsou dlouhodobě nebo i trvale potřebné z hlediska správního, právního, his-

torického atd.

Stejně jako stará pravidla měla by i nová norma být výsledkem spojení požadavků vyšších norem (např. federálního ministerstva financí pro účetnictví), zkušeností a přání pracovníků ČSAV a zkušeností Ústředního archivu Akademie. Jako první krok pro možnost srovnávání získal Archiv základní literaturu z USA – závěrečnou zprávu pracovní skupiny archivů vědy a techniky z r. 1983 a návrh na komplexní dokumentaci procesu vědeckého výzkumu z r. 1985 (Massachusetts Institut of Technology).

V první fázi příprav hodlá ÚA ČSAV organizovat kratší konzultace se zástupci ústavů ČSAV: poskyt-

nout novým pracovníkům existenční minimum znalosti a dozvídat se od zkušených podněty a rady pro chystanou novelu.

Protože neutřesená prostorová situace vyvolává potřebu využití všech prostor a tím ev. likvidace „nepotřebných starých písemností“, nabízí ÚA ČSAV všem ústavům a pracovištěm operativní pomoc při skartačním řízení, pro něž také stále platí předpisy formulované ve spisovém řádu pracovišť; jde-li o písemnosti vzniklé z činnosti ústavu, mohou být vyřazovány a ničeny jen po vypracování skartačního návrhu a schválení ÚA ČSAV. Přes značné potíže se Ústřední archiv ČSAV snaží plnit všechny oprávněné požadavky na převzetí písemností pro trvalé uložení; přičemž k převzatým písemnostem zajišťuje rešeršní servis.

Ústřední archiv, oddělení fondů ČSAV, má přímo linku 269-364 a uvítá již nyní každý podnět k zlepšení budoucího spisového řádu, stejně se pokusí vyřešit vaše neodkladné problémy, které se spisovou službou souvisejí. Archiv pomohl ústavům v rehabilitačních pracovníků. Ústavy mají příležitost rehabilitovat spisovou službu.

Dr J. Schwippel

Doplňující informace k Program in Science and Technology Cooperation (PSTC), který jsme uveřejnili v Bulletinu č. 3/91

**DEADLINE FOR PSTC
PREPROPOSALS IS FEBRUARY 1,
1992**

Vedoucí redaktor: dr. Miroslav Šmidák
Redakce: dr. Dana Kašťáková, CSc., Národní 3,
Praha 1, tel.: 22 88 63
Foto: Jiří Plechatý • Typo: Jaromír Dvořák
Sazba: STPVL, Academia Praha
Tisk: Academia Praha
Číslo 10. vychází 12. 4. 1991

CLIMATE INSTITUTE

316 Pennsylvania Avenue, S.E., Suite 403
Washington, DC 20003
Tel.: (202)547-0104
Fax: (202)547-0111
Telex: 214 858 CLIMAT UR

President: John C. Topping, Jr.

Hrozba oteplení země je celosvětovým zájmem. Zde v CI jsme presvědčeni, že je nutné zahájit mezinárodní spolupráci v této oblasti. Naším cílem je vytvořit pracovní skupinu odborníků a politiků z celého světa, kteří by se společně zabývali touto problematikou. CI existuje od roku 1986 a podařilo se mu zainteresovat vědecké poradce mnoha zemí. Doufáme, že tímto způsobem lze dosáhnout zlepšení hrozícího nebezpečí. CI Vás proto žádá o pomoc. V současné době nemá CI žádné kontakty ve vaší zemi, proto bychom uvítali jména osob příp. adresy institucí, které pracují v oblasti klimatických změn, skleníkového efektu, porušení ozónové vrstvy v podobných oblastech.